

23.10.2023

Demo Finlandin lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi 2024

Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö – Demo Finland kiittää eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostoa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024.

Suomen tulee painottaa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sekä kehityspolitiikassa demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista. Valtion talousarvion tulee olla näiden painopisteiden mukainen.

Demo Finland pitää ensiarvoisen tärkeänä, että pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa 2023–2027 linjataan, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia. Hallitus on ohjelmassaan lisäksi linjannut, että kehityspolitiikassaan Suomi nojautuu omiin vahvuusalueisiinsa, joita ovat toimiva demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta. Rauhanomaiset, demokraattiset yhteiskunnat on ollut Suomen vahvuusalueisiin perustuva pitkäaikainen tavoite kehityspolitiikassa.

Demokratia on kestävä kehityksen tavoite ja edellytys. Demokraattinen kehitys johtaa keskimäärin taloudelliseen kasvuun ja vakauteen. Demokraattiset valtiot panostavat muita hallintomalleja enemmän kansalaistensa sosiaaliturvaan, ja demokratia on yhteydessä muun muassa alhaisempaan lapsikuolleisuuteen ja koulunkäynnin yleistymiseen väestössä. Demokratioissa myös ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunta on laajempaa.¹ Ilmastonmuutokseen kietoutuu useita suuria teemoja kuten oikeudenmukaisuus, sukupolvipolitiikka, alueelliset erot, talous, turvallisuus, biodiversiteetti, globaali eriarvoisuus ja yhteisten resurssien käyttö. Autoritaariset hallinnot eivät ole uhka vain omille kansalaisilleen, vaan myös turvallisuudelle laajemmin maailmassa. On hyvin harvinaista, että demokratiat sotivat toisiaan vastaan, eli demokratialla on vahva yhteys rauhaan. Demokratian tilaa mittaavat raportit kertovat, että jopa 70 prosenttia maailman väestöstä asuu itsevaltaisissa valtioissa ja autoritaarisempaan suuntaan liikkuvien valtioiden määrä on yli puolet suurempi kuin demokratisoituvien maiden määrä.²

¹ V-Dem Institute 2023. [Case for Democracy Report](#).

² International IDEA 2022. *Global State of Democracy Report 2022: Forging Social Contracts in a Time of Discontent*.

V-Dem Institute 2023. *Democracy Report 2023: Defiance in the Face of Autocratization*.

Demo Finland pitää tärkeänä, että talousarvioesityksessä on osoitettu oma budjettimomentti Suomen demokratia- ja oikeusvaltiotuelle. Vuonna 2024 budjettimomentille esitetään myönnettäväksi 2,9 miljoonaa euroa ja määrärahasta on tarkoitus myöntää valtionavustukset Demo Finlandille ja Oikeusvaltiokeskukselle. Budjettimomentin taso tulisi nostaa vähintään vuosien 2023 ja 2022 tasolle, jolloin budjettimomentille on myönnetty vuosittain 3 miljoonaa euroa. Demokratiatuen rahoitusmomentti ei yksinään riitä toteuttamaan linjausta demokratiasta yhtenä kehityspolitiikan painopisteistä. Demokratialla ja hallintojärjestelmien tuntemisella on tärkeä osa lähes kaikessa kehitystyössä: demokratiatukea pitäisikin valtavirtaistaa laajemmin Suomen kehityspolitiikkaan.

Demo Finland esittää, että valtion talousarvioon tulisi lisätä sitoumus suunnata kehitysyhteistyövaroja vähintään 0,2 prosentin verran bruttokansantulosta kaikkein vähiten kehittyneille maille (LDC Least Developed Countries). Näiden hauraiden valtioiden demokraattisen kehityksen tukeminen on äärimmäisen tärkeää, jotta maissa on mahdollista tukea kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista sekä ehkäistä yhteiskunnallista epävakautta ja autoritaarista kehitystä. Demo Finland toteuttaa Suomen demokratiatukea muun muassa LDC-maihin lukeutuvissa Etiopiassa ja Sambiassa tukemalla puolueiden välistä dialogia sekä naisten, nuorten ja vammaisten henkilöiden poliittista osallistumista.

Demo Finland esittää huolen Suomen maaohjelmien jatkosta. Suomen monet maaohjelmamaat, jotka ovat valtaosin Afrikan valtioita, kuuluvat myös vähiten kehittyneiden maiden ryhmään. Ilman maaohjelmia Suomen edustustot voivat jäädä irrallisiksi toimijoiksi ja keskeisten neuvottelupöytien ulkopuolelle ulko- ja kauppapolitiikassa. Demo Finland on työskennellyt osana Suomen kahdenvälistä kehitysyhteistyöohjelmaa esimerkiksi Mosambikissa vuodesta 2017 lähtien. Hankkeen tuella on onnistuttu lisäämään Mosambikin luonnonvara- ja kaivannaissektorin demokraattista hallintaa.

Pariisin ilmastopöytäkirjassa on teollisuusmaita koskeva velvoite kanavoida kehittyville maille rahoitusta, jolla tuetaan toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja tuetaan maailman köyhimpien sekä haavoittuvimpien ihmisten sopeutumista ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Tuomalla ihmiset mukaan päätöksentekoon voidaan löytää myös keinoja, jotka ovat oikeudenmukaisia ja joihin ihmiset ovat valmiita sitoutumaan. **Talousarvioesitys ei vastaa Pariisin ilmastopöytäkirjan (Artikla 9.5:ssä asetettua) velvoitetta raportoida ilmastorahoituksen mobilisointia koskevasta suunnitelmasta.** Esitys ei esimerkiksi kerro, pysyykö Suomen antama rahoitus nykytasolla tai onko

se edelleen nousemassa 200 miljoonan euron vuositasolle, joka asetettiin tavoitetasoksi Suomen kansainvälistä ilmastorahoitusta koskevassa suunnitelmassa (2022). Sen sijaan se linjaa yleisesti, että edistetään ilmastotoimia, erityisesti kestävä metsätaloutta ja metsitystä (330 milj. euroa)

Budjetoinnin epäselvyys heijastelee Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen ohjausjärjestelmän heikkoutta ja rahoitusta ohjaavien tavoitteiden puutetta, johon muu muassa Valtiontalouden tarkastusvirasto on jo aiemmin tarkastuksessaan kiinnittänyt huomiota.

Demokratiaa ei voi viedä, mutta sitä voi ja pitää tukea pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti.

Lisätietoja:

Rilli Lappalainen, toiminnanjohtaja

+358505613456,

rilli.lappalainen@demofinland.org

Virva Viljanen, dialogiasiantuntija

+358503045345,

virva.viljanen@demofinland.org